

Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTES JULIANAS KOKOTES [JULIANE KOKOTT]
SECINĀJUMI,
sniegti 2017. gada 20. jūlijā¹

Lieta C-187/16

**Eiropas Komisija
pret**

Austrijas Republiku

Pienākumu neizpildes procedūra – Publiski pakalpojumu līgumi – Direktīvas 92/50/EEK, 2004/18/EK un 2009/81/EK – LESD 346. pants – Īpašu drošības pasākumu nepieciešamība – Būtisku valsts drošības interešu aizsardzība – Personu apliecinošu dokumentu un citu oficiālu dokumentu izgatavošana – Līguma slēgšanas tiesību piešķiršana *Österreichische Staatsdruckerei*, nerīkojot iepriekšēju publiskā iepirkuma procedūru

I. Ievads

1. Pats par sevi saprotams, ka tādi oficiāli dokumenti kā biometriskās pases, personas apliecības, autovadītāja apliecības un uzturēšanās atļaujas ir jāizgatavo, ievērojot īpašas slepenības un drošības prasības. Tas tādēļ, ka šādu dokumentu izsniegšana ir valsts pamatfunkciju īstenošanas izpausme. Tos izmanto ikdienā, un nav iespējams pārvērtēt ikviena cilvēka paļaušanos uz to autentiskumu un precizitāti. Tādējādi vislielākā prioritāte ir piegādes drošība, aizsardzība pret viltošanu, kā arī atbildīga rīcība ar šiem dokumentiem, tostarp ar to izgatavošanā apstrādājamiem datiem, un ir efektīvi jānovērš ļaunprātīga darbība².

2. Tomēr Tiesai izskatāmajā pienākumu neizpildes procedūrā būs jānoskaidro, vai šie apsvērumi pamato rīcību, kad šādu dokumentu izgatavošana, nerīkojot iepirkuma procedūru, tiek nodota tikai vienam konkrētam uzņēmumam, kurš tiek uzskatīts par īpaši uzticamu.

3. Konkrēti, Eiropas Komisija pārmet Austrijas Republikai, ka tā, uzdodot ar drošības prasībām saistītu dokumentu izgatavošanu tikai – agrāk valsts un tagad privatizētai – *Österreichische Staatsdruckerei GmbH*, neievēro Savienības tiesību normu prasības attiecībā uz publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu.

4. Izskatāmajai lietai ir nozīme ne tikai saistībā ar konkrēto gadījumu arī tādēļ, ka Tiesa tajā kārtējo reizi izgaismos iespējas, kas dalībvalstīm ir, lai atkāptos no Savienības tiesību normām, ja tās atsauca uz LESD 346. panta 1. punktā minētajām būtiskajām valsts drošības interesēm. Laikā, kad sabiedrības uzmanības centrā lielā mērā ir starptautiskā terorisma un organizētās noziedzības radītais apdraudējums, kā arī jautājums par migrācijas plūsmu efektīvu kontroli, šī situācija nevarētu būt vēl aktuālāka.

¹ Oriģinālvaloda – vācu.

² Šajā nozīmē skat., piemēram, Rīcības plānu stingrākai Eiropas darbībai pret ceļošanas dokumentu viltošanu, ko Eiropas Komisija ir ieskiecējusi savā 2016. gada 8. decembra paziņojumā Eiropas Parlamentam un Padomei (COM(2016) 790, galīgā redakcija).

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

5. Izskatāmajā lietā atbilstošās Savienības tiesības, no vienas puses, ir primāro tiesību noteikumi, kas izriet no LESD 49. un 56. panta un 346. panta 1. punkta a) apakšpunkta (agrāk – EKL 43. un 49. pants un 296. panta 1. punkta a) apakšpunkts), no otras puses, dažas sekundāro tiesību normas, kas paredzētas Direktīvās 92/50/EEK³ un 2004/18/EK⁴, turklāt pirmā minētā direktīva ir svarīga laikposmam līdz 2006. gada 31. janvārim un otrā – visiem vēlākiem laikposmiem.

Direktīvas par publiskā pakalpojumu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu

6. Gan Direktīvā 92/50, gan Direktīvā 2004/18 attiecībā uz publiskā pakalpojumu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanu, kura priekšmets ir “izdevniecības un iespiešanas pakalpojumi par atlīdzību vai pamatojoties uz līgumu”, principā ir paredzēts, ka atbilstoši Savienības tiesību prasībām ir jāīsteno iepirkuma procedūra. Tas izriet no Direktīvas 92/50 3. panta 1. punkta, 11. panta 1. punkta, 8. panta un 15. panta 2. punkta, tos lasot kopā ar I A pielikuma 15. punktu, vai attiecīgi no Direktīvas 2004/18 20. panta, to lasot kopā ar II pielikuma A daļas 15. punktu.

Atkāpes no pienākuma īstenot iepirkuma procedūru

7. Tomēr gan Direktīvā 92/50, gan Direktīvā 2004/18 ir paredzēts, ka no to piemērošanas jomas ir izslēgti slepenie līgumi un līgumi, uz ko jāattiecinā īpaši drošības pasākumi.

Direktīvas 92/50 gadījumā tas izriet no tās 4. panta 2. punkta, kas ir formulēts šādi:

“Šī direktīva neattiecas uz pakalpojumiem, kas ir pasludināti par slepeniem vai kas jāpilda, ievērojot īpašus drošības pasākumus, ja tas ir saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts spēkā esošiem normatīviem vai administratīviem aktiem, vai ja to prasa būtiskas attiecīgās dalībvalsts drošības intereses.”

Pēc būtības identisks noteikums ir ietverts Direktīvas 2004/18 14. pantā:

“Šī direktīva neattiecas uz valsts līgumiem, ja tie atzīti par slepeniem vai ja to izpildē jāievēro īpaši drošības pasākumi saskaņā ar attiecīgajā dalībvalstī spēkā esošajiem normatīvajiem un administratīvajiem aktiem, vai ja tas vajadzīgs minētās dalībvalsts pamatinteresešu aizsardzībai.”

8. Iemesls šīm atkāpēm no Savienības tiesībās noteikto publisko pakalpojumu līgumu iepirkuma procedūru piemērošanas jomas pirmo reizi ir izklāstīts Direktīvas 92/50 preambulas četrpadsmitajā apsvērumā:

“tā kā pakalpojumu jomā attiecībā uz valsts drošību vai slepenību un tādu citu līgumu piešķiršanas noteikumu prioritāru piemērošanu, kas, piemēram, izriet no starptautiskiem nolīgumiem, attiecas uz karaspēka daļu izvietošanu vai ir starptautisku organizāciju noteikumi, būtu jāattiecinā tādi paši izņēmumi kā Direktīvā 71/305/EEK un Direktīvā 77/62/EEK”.

3 Padomes 1992. gada 18. jūnija Direktīva 92/50/EEK par procedūru koordinēšanu valsts pakalpojumu līgumu piešķiršanai (OV 1992, L 209, 1. lpp.).

4 Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 31. marta Direktīva par to, kā koordinēt būvdarbu valsts līgumu, piegādes valsts līgumu un pakalpojumu valsts līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanas procedūru (OV 2004, L 134, 114. lpp.).

9. Direktīvas 2004/18 preambulas 22. apsvērumā šī valsts drošības un slepenības atkāpe ir papildināta un precizēta:

“Jāparedz noteikumi gadījumiem, kuros ir iespējams atturēties no koordinējošās procedūras pasākumu piemērošanas, pamatojoties uz valsts drošības vai valsts noslēpuma jautājumiem, vai tādēļ, ka jāpiemēro īpaši līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas noteikumi, kas izriet no starptautiskiem nolīgumiem, attiecībā uz karaspēka dislokāciju vai ko piemēro starptautiskas organizācijas.”

10. Papildus jānorāda uz Direktīvas 2004/18 10. pantu, ar grozījumiem, kuri izdarīti ar Direktīvu 2009/81/EK⁵ attiecībā uz “līgumiem drošības un aizsardzības jomā”:

“Ievērojot [LESD 346. pantu], šo direktīvu piemēro valsts līgumiem aizsardzības un drošības jomā, izņemot līgumus, kuriem piemēro [...] Direktīvu 2009/81/EK [...].

Šo direktīvu nepiemēro līgumiem, uz kuriem neattiecas Direktīvas 2009/81/EK piemērošanas joma saskaņā ar tās 8., 12. un 13. pantu.”

11. Visbeidzot, kā izriet no tās 13. panta “Īpaši izņēmumi” a) punkta, Direktīvu 2009/81 savukārt nepiemēro “līgumiem, saistībā ar kuriem šīs direktīvas noteikumu piemērošana liktu dalībvalstīm sniegt informāciju, kuras izpaušanu tās uzskatīta par pretēju savām drošības pamatinteresēm”.

12. Saskaņā ar Direktīvas 2009/81 72. panta 1. punktu tās transponēšanas termiņš beidzās 2011. gada 21. augustā.

Īpašas Savienības tiesību normu prasības pasēm un personas apliecībām

13. Īpaši saistībā ar pasēm un personas apliecībām ir jānorāda vēl arī uz Regulu Nr. 2252/2004⁶. Jautājumā par attiecīgās regulas priekšmetu ir ieteicams vispirms aplūkot tās preambulas 4. apsvērumu, kurā ir ietverts šāds skaidrojums:

“Šī regula paredzēta vienīgi drošības elementu saskaņošanai, tostarp dalībvalstu pasu un ceļošanas dokumentu biometrisku identifikatoru saskaņošanai. Iestāžu un struktūru izraudzīšanās, kam ir atļauta pieeja datiem, kuri atrodas dokumenta informācijas nesējā, ir nosakāma ar valstu tiesību aktiem, ievērojot jebkurus atbilstīgus Kopienas tiesību aktus, Eiropas Savienības tiesību aktus vai starptautiskus nolīgumus.”

14. Regulas Nr. 2252/2004 3. pantā ir paredzēts:

“1. Saskaņā ar 5. panta 2. punktā minēto procedūru [7] var nolemt, ka specifikācijas, kas minētas 2. pantā [8], ir slepenas un tās nepublicē. Šādā gadījumā tās dara pieejamas tikai dalībvalstu izraudzītām struktūrām, kas ir atbildīgas par drukāšanu, un personām, ko atbilstīgi pilnvarojusi kāda dalībvalsts vai Komisija.

5 Eiropas Parlamenta un Padomes 2009. gada 13. jūlija Direktīva 2009/81/EK, ar kuru koordinē procedūras attiecībā uz to, kā līgumslēdzējas iestādes vai subjekti, kas darbojas drošības un aizsardzības jomā, piešķir noteiktu būvdarbu, piegādes un pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesības, un ar kuru groza Direktīvas 2004/17/EK un 2004/18/EK (OV 2009, L 216, 76. lpp.).

6 Padomes 2004. gada 13. decembra Regula (EK) Nr. 2252/2004 par drošības elementu un biometrijas standartiem dalībvalstu izdotās pasēs un ceļošanas dokumentos (OV 2004, L 385, 1. lpp.).

7 Tā ir “komiteju procedūra” atbilstoši Padomes 1999. gada 28. jūnija Lēmuma 1999/468/EK, ar ko nosaka Komisijai piešķirto ieviešanas pilnvaru īstenošanas kārtību (OV 1999, L 184, 23. lpp.) 5. un 7. pantam.

8 Šeit ir domātas tehniskās specifikācijas attiecībā uz papildu drošības elementiem un prasībām, biometrisku elementu tehniskās specifikācijas un to aizsardzība, kā arī kvalitātes prasības un kopīgu standartu prasības, kas jāievēro attiecībā uz sejas attēliem un pirkstu nospiedumiem.

2. Katra dalībvalsts izraugās vienu struktūru, kas ir atbildīga par pasu un ceļošanas dokumentu drukāšanu. Tā Komisijai un pārējām dalībvalstīm dara zināmu attiecīgās struktūras nosaukumu. Vienu un to pašu struktūru var izraudzīties divas vai vairākas dalībvalstis. Katra dalībvalsts ir tiesīga mainīt izraudzīto struktūru. Tā attiecīgi informē Komisiju un pārējās dalībvalstis.”

B. Valsts tiesības

15. *Österreichische Staatsdruckerei*⁹ [Austrijas Valsts tipogrāfija] ir privāto tiesību subjekts, kura darbojas sabiedrības ar ierobežotu atbildību (SIA) statusā. Šīs SIA vienīgais dalībnieks ir *Österreichische Staatsdruckerei Holding AG*, kuras akcijas ir kotētas biržā un pieder privātpersonām.

16. Faktiskā un juridiskā situācija¹⁰, kāda Austrijā bija spēkā 2014. gada 12. septembrī, paredzēja, ka pasu ar mikrohēmu, ārkārtas pasu, uzturēšanās atļauju, personas apliecību, autovadītāja apliecību plastikāta karšu, transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību plastikāta karšu un pirotehnikas atļauju izgatavošana ir nodota *Staatsdruckerei*.

17. Saskaņā ar *Staatsdruckereigesetz 1996*¹¹ [1996. gada Likuma par Valsts tipogrāfiju, turpmāk tekstā – “*Staatsdruckereigesetz 1996*”] 1.a panta otro teikumu un 2. panta 2. punkta 1) apakšpunktu *Staatsdruckerei* uzdevums it īpaši ir “izgatavot federālajiem dienestiem iespieddarbus, kuru ražošanas procesā jāievēro slepenība vai attiecīgi drošības noteikumu atbilstība (drošības jomas iespieddarbi)”. Turklāt *Staatsdruckereigesetz 1996* 2. panta 3. punktā ir noteikts, ka federālajām iestādēm attiecīgo iespieddarbu izgatavošana ir “jāuztic tikai [*Staatsdruckerei*]”¹².

18. Turklāt *Staatsdruckereigesetz 1996* 6. panta “Drošības jomas iespieddarbu uzraudzība” 1. punktā ir paredzēts, ka darījumu un darba procesus, kuri skar drošības jomas iespieddarbu izgatavošanu, apstrādi un uzglabāšanu, uzrauga federālais ministrs, kura kompetencē ietilpst attiecīgie drošības jomas iespieddarbi. Saskaņā ar šī paša likuma 6. panta 2. punktu *Staatsdruckerei* ir jāveic visi drošības pasākumi drošības jomas iespieddarbu izgatavošanai, apstrādei un uzglabāšanai, kas nepieciešami, lai novērstu to ļaunprātīgu izmantošanu. Visbeidzot, saskaņā ar attiecīgā likuma 6. panta 3. punktu *Staatsdruckerei* jānodrošina federālajam ministram, kura kompetencē ietilpst attiecīgie drošības jomas iespieddarbi, piekļuve uzņēmuma telpām un attiecīgajiem darījuma dokumentiem tādā apmērā, kāds nepieciešams uzraudzības īstenošanai.

III. Tiesvedības priekšvēsture un pirmstiesas procedūra

19. Ar 2011. gada 6. aprīļa brīdinājuma vēstuli Komisija informēja Austriju par šaubām attiecībā uz noteiktu oficiālu dokumentu iespieddarbu pakalpojumu līgumu tiešas piešķiršanas *Staatsdruckerei* saderību ar LESD, kā arī Direktīvu 92/50 un 2004/18 noteikumiem. Tolaik tas konkrēti attiecās uz pasēm ar mikrohēmu, ārkārtas pasēm, uzturēšanās atļaujām, personas apliecībām, autovadītāja apliecību plastikāta kartēm, transportlīdzekļa reģistrācijas apliecībām papīra un plastikāta karšu formātā, pirotehnikas atļaujām, kuģu vadīšanas apliecībām, drošības un drošuma dokumentu veidlapām, ārsta receptu uzlīmēm narkotisko vielu iegādei un mopēda vadītāja apliecībām.

⁹ Turpmāk tekstā arī – “*Staatsdruckerei*”.

¹⁰ 2014. gada 12. septembrī beidzās termiņš, kuru Komisija bija noteikusi argumentētajā atzinumā LESD 258. panta pirmās daļas izpratnē.

¹¹ *BGBI* I Nr. 1/1997.

¹² Attiecībā uz pasēm ar mikrohēmu, ārkārtas pasēm un personas apliecībām tas papildus izriet no federālās iekšlietu ministres rīkojuma par pasu un pasi aizstājošu ceļošanas dokumentu izstrādi, attiecībā uz uzturēšanās atļaujām – no federālās iekšlietu ministres rīkojuma, ar ko īsteno *Niederlassungs- und Aufenthaltsgesetz* [Likumu par dzīvesvietas un uzturēšanās tiesībām], attiecībā uz autovadītāja apliecību plastikāta kartēm – no federālā zinātnes un satiksmes ministra rīkojuma, ar ko īsteno *Führerscheingesetz* [Likumu par autovadītāju apliecībām], attiecībā uz transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību plastikāta kartēm – no federālā zinātnes un satiksmes ministra rīkojuma par transportlīdzekļu reģistrācijas iestāžu izveidi, attiecībā uz pirotehnikas atļaujām – no federālās iekšlietu ministres rīkojuma, ar ko īsteno *Pyrotechnikgesetz 2010* [2010. gada Pirotehnisko izstrādājumu aprites likuma]. Ja šajos rīkojumos nav tieši ietverta obligāta prasība pilnvarot *Staatsdruckerei*, tas izriet no prasības nodrošināt minēto dokumentu aizsardzību pret viltošanu, skatot to kopā ar *Staatsdruckereigesetz 1996* 2. panta 3. punktu.

20. Savā 2011. gada 7. jūnija atbildē Austrija atsaucās uz būtisku valsts drošības interešu aizsardzību. Slepēnas informācijas saglabāšana, attiecīgo dokumentu īstuma un pareizības nodrošināšana, piegādes drošība un sensitīvo datu aizsardzības nodrošināšana pamatojot to, ka iespieddarbu līguma slēgšanas tiesības piešķir tikai *Staatsdruckerei*. Tas tādēļ, ka tikai *Staatsdruckerei* ir veikusi atbilstošus organizatoriskus, tehniskus un strukturālus drošības pasākumus, lai varētu izpildīt šos līgumus. Austrija ar 2012. gada 17. jūlija un 2013. gada 28. marta vēstulēm papildināja savus attiecīgos apsvērumus.

21. 2014. gada 10. jūlijā Komisija sniedza argumentētu atzinumu. Tajā Komisija uzsvēra, ka visādā ziņā esot iespējams veidot atklātu konkursa procedūru tādējādi, lai varētu izraudzīties tikai tādus uzņēmumus, kuri specializējušies dokumentu ar īpašām drošības prasībām izgatavošanā un tiktu attiecīgi uzraudzīti.

22. 2014. gada 10. septembrī Austrija atbildēja uz argumentēto atzinumu. Dalībvalsts galvenokārt no jauna atsaucās uz savām valsts drošības interesēm un uzsvēra, ka iespieddarbu līgumu izpilde esot cieši saistīta ar valsts sabiedrisko kārtību un institucionālo darbību. Līguma slēgšanas tiesību tiešu piešķiršanu *Staatsdruckerei* pamatojot nepieciešamība garantēt piegādi un nodrošināt ražošanas nosacījumus, kuri garantē īpašu slepenības un drošības noteikumu ievērošanu. Attiecībās ar citiem uzņēmumiem, izņemot *Staatsdruckerei*, drošības prasību ievērošanu var panākt tikai ar civiltiesiskiem līdzekļiem, turpretim attiecībās ar *Staatsdruckerei* Austrijas valsts iestādēm esot ar likumu noteiktas īpašas kontroles pilnvaras.

23. Pirmstiesas procedūrā Komisija pakāpeniski atsauca savus iebildumus attiecībā uz mopēda vadītāja apliecībām, transportlīdzekļa reģistrācijas apliecībām papīra formātā, kuģu vadīšanas apliecībām, drošības un drošuma dokumentu veidlapām, ārsta receptšu uzlīmēm narkotisko vielu iegādei, jo daļa dokumentu vairs netika izsniegti un citu dokumentu izgatavošanai tika rikota konkursa procedūra¹³. Citādā ziņā tā tomēr atstāja spēkā savus iebildumus un norādīja, ka Austrijai esot jāiesniedz pierādījumi par nepieciešamību strīdīgo iespieddarbu līgumu slēgšanas tiesības tieši piešķirt *Staatsdruckerei*.

IV. Lietas dalībnieku prasījumi un tiesvedība Tiesā

24. Ar 2016. gada 4. aprīļa procesuālo rakstu Komisija saskaņā ar LESD 258. panta otro daļu Tiesā ir cēlusi izskatāmo prasību. Komisijas prasījumi Tiesai ir šādi:

- 1) atzīt, ka Austrijas Republika ir pārkāpusi LESD 49. un 56. pantā vai attiecīgi Direktīvas 92/50/EEK 4. pantā, to lasot kopā ar tās 11.–37. pantu, kā arī Direktīvas 2004/18/EK 14., 20. un 23.–55. pantā paredzētos pienākumus, jo:
 - tā ir tieši piešķirusi *Österreichische Staatsdruckerei GmbH* tiesības slēgt publisko pakalpojumu līgumus par noteiktu dokumentu, piemēram, pasu ar mikroshēmu, ārkārtas pasu, uzturēšanās atļauju, personas apliecību, pirotehnikas atļauju, autovadītāja apliecību plastikāta karšu un transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību plastikāta karšu, izgatavošanu virs un zem robežvērtībām, kuras ir piemērojamas saskaņā ar Direktīvām 92/50 un 2004/18 laikposmā pirms un pēc Direktīvas 2004/18/EK transponēšanas, un

¹³ Kā izriet no lietas materiāliem, Austrija 2012. gada 17. jūlijā apsolīja vairs neizsniegt mopēda vadītāja apliecības, kā arī rīkot vispārēji pieejamu iepirkuma procedūru attiecībā uz pirotehnikas atļaujām, transportlīdzekļa reģistrācijas apliecībām papīra formātā, kuģu vadīšanas apliecībām, drošības un drošuma dokumentu veidlapām un ārsta receptšu uzlīmēm narkotisko vielu iegādei. 2013. gada 28. martā Austrija beidzot Komisijai apstiprināja, ka tā faktiski esot izbeigusi izsniegt mopēda vadītāja apliecības un esot istenojusi savu paziņojumu attiecībā uz drošības un drošuma dokumentu veidlapām, kā arī ārsta receptšu uzlīmēm narkotisko vielu iegādei. Komisijas iebildumi attiecībā uz kuģu vadīšanas apliecībām arī ir novērsti, kā tas ir tieši konstatēts Komisijas prasības pieteikumā.

- tā ir atstājusi spēkā valsts tiesību normas, piemēram, īpaši *Bundesgesetz zur Neuordnung der Rechtsverhältnisse der Österreichischen Staatsdruckerei* [Federālā likuma par *Österreichischen Staatsdruckerei* tiesisko attiecību reorganizāciju] 2. panta 3. punktu, kurās līgumslēdzējām iestādēm ir noteikts pienākums šādu līgumu slēgšanas tiesības piešķirt tikai *Österreichische Staatsdruckerei GmbH*;

2) piespriest Austrijas Republikai atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

25. Savukārt Austrijas Republikas prasījumi Tiesai ir šādi:

- noraidīt lietas pamatā esošo Komisijas prasību un
- piespriest prasītājam atlīdzināt tiesāšanās izdevumus.

26. Komisijas prasība Tiesā tika izskatīta rakstveidā un 2017. gada 7. jūnija tiesas sēdē.

V. Vērtējums

27. Šobrīd šis pienākumu neizpildes procedūras strīda priekšmets ir pasu ar mikroshēmu, ārkārtas pasu, personas apliecību, uzturēšanās atļauju, autovadītāja apliecību plastikāta karšu, transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību plastikāta karšu un pirotehnikas atļauju izgatavošana. Turpretim jau pirmstiesas procedūrā Komisija ir atsaukusi savus iebildumus attiecībā uz transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību papīra formātā, kuģu vadīšanas apliecību, drošības un drošuma dokumentu veidlapu, ārsta receptšu uzlīmju narkotisko vielu iegādei un mopēda vadītāja apliecību izgatavošanu.

28. Komisijas prasība ir pamatota, ja un ciktāl atbilstoši Savienības tiesību normām bija noteiktas konkrētas prasības strīdīgo iespieddarbu līgumu piešķiršanai (šajā ziņā skat. tālāk A daļu), kuras Austrija nav ievērojusi un no kurām tā nevarēja izvairīties, atsaucoties uz būtiskām valsts drošības interesēm (šajā ziņā skat. zemāk B daļu).

29. Tikai pilnīgas skaidrības labad jāpiebilst, ka izskatāmajā lietā nevar piemērot judikatūru attiecībā uz “*in-house* darījumiem”¹⁴, jo Austrijas Republika vairs nekontrolē *Staatsdruckerei* kā savu struktūru. Gluži pretēji, tas ir uzņēmums, kas darbojas privāto tiesību subjekta statusā un pilnībā atrodas privātpersonu īpašumā.

A. Savienības tiesībās noteiktais pienākums dalībvalstu struktūrām saistībā ar publisko pakalpojumu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu

30. Strīdīgie iespieddarbu līgumi atbilstoši attiecīgajā laikposmā piemērojamiem Savienības tiesību noteikumiem par publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu neapšaubāmi ir publiski pakalpojumu līgumi. Laikposmā līdz 2006. gada 31. janvārim tas konkrēti izrietēja no Direktīvas 92/50 I A pielikuma 15. punkta un vēlākā laikposmā – no Direktīvas 2004/18 II pielikuma A daļas 15. punkta, kur katrā no tiem “izdevniecības un iespiešanas pakalpojumi par atlīdzību vai pamatojoties uz līgumu” ir klasificēti prioritāru pakalpojumu kategorijā. Saistībā ar šādiem pakalpojumiem abās direktīvās līgumslēdzējām iestādēm ir paredzētas detalizētas prasības attiecībā uz piemērojāmām iepirkuma procedūrām.

¹⁴ Šajā nozīmē skat. tostarp spriedumus, 1999. gada 18. novembris, *Teckal* (C-107/98, EU:C:1999:562, 50. punkts); 2008. gada 8. aprīlis, Komisija/Itālija (C-337/05, EU:C:2008:203, 36. punkts), un 2016. gada 8. decembris, *Undis Servizi* (C-553/15, EU:C:2016:935, 31. punkts). Izņēmumu “*in-house* darījumu” gadījumā piemēro gan situācijās, uz kurām attiecas direktīvas par publiskajiem iepirkumiem, gan situācijās, kuras balstītas tikai uz Eiropas iekšējā tirgus pamatbrīvībām – spriedumi, 2005. gada 13. oktobris, *Parking Brixen* (C-458/03, EU:C:2005:605, 60.–62. punkts); 2012. gada 29. novembris, *Econord* (C-182/11 un C-183/11, EU:C:2012:758, 26. punkts), un 2016. gada 8. decembris, *Undis Servizi* (C-553/15, EU:C:2016:935, 24. punkts).

1. Sekundārajās tiesībās noteiktais pienākums veikt iepirkuma procedūru visu dokumentu iespieddarbiem, izņemot pirotehnikas apliecības

31. Lietas dalībnieki ir vienisprātis, ka ikviena attiecīgo iespieddarbu līguma summa, izņemot līgumu par pirotehnikas apliecību izgatavošanu, pārsniedza Direktīvās 92/50 un 2004/18 publisko pakalpojumu līgumiem noteiktās robežvērtības.

32. Tādējādi, neskarot zemāk aplūkojamo būtisku valsts aizsardzības interešu jautājumu¹⁵, visu šo līgumu gadījumā principā bija pienākums veikt iepirkuma procedūru saskaņā ar Savienības sekundāro tiesību prasībām. Tas izriet no Direktīvas 92/50 3. panta 1. punkta, 11. panta 1. punkta, 8. panta un 15. panta 2. punkta, tos lasot kopā ar I A pielikuma 15. punktu, vai attiecīgi no Direktīvas 2004/18 20. panta, to lasot kopā ar II pielikuma A daļas 15. punktu.

2. Primārajās tiesībās noteikta pienākuma nodrošināt publicitātes minimumu pirotehnikas apliecību iespieddarbu līgumam neesamība

33. Turpretim, kas attiecas uz pirotehnikas apliecību iespieddarbu līgumu, kura paredzamā vērtība bija tikai EUR 56 000 un tādējādi tā bija būtiski zemāka par Direktīvās 92/50 un 2004/18 minēto robežvērtību publisko pakalpojumu līgumiem, sekundāro tiesību normas šajā gadījumā neparedzēja pienākumu veikt iepirkuma procedūru.

34. Tas gan nenozīmē, ka uz šādiem publiskā iepirkuma līgumiem vairs pilnībā neattiecas Savienības tiesību normas. Gluži pretēji, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru¹⁶ Eiropas iekšējā tirgus pamatbrīvības –izskatāmajā lietā tā ir brīvība veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvība (t.i., EKL 43. un 49. pants par laikposmu līdz 2009. gada 1. decembrim, kā arī LESD 49. un 56. pants no 2009. gada 1. decembra) – un īpaši no šīm pamatbrīvībām atvasināmais pārskatāmības pienākums prasa, lai pirms pakalpojumu publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas, kurš nepārsniedz noteiktās robežvērtības, tiktu nodrošināta pietiekama publicitātes pakāpe, ja attiecīgais līgums izraisa acīmredzamu pārrobežu interesi.

35. Izskatāmajā lietā Komisija un Austrija tomēr strīdas par to, vai strīdīgais pirotehnikas apliecību iespieddarbu līgums faktiski izraisa tieši šādu acīmredzamu pārrobežu interesi.

36. Kā pamatoti uzsver Austrija, līguma nelielā vērtība norāda uz acīmredzamas pārrobežu intereses neesamību. Ir gan jāpiekrīt Komisijai, ka šādas pārrobežu intereses esamību vai neesamību nevar pakārtot vienīgi līguma summai, drīzāk nepieciešams visu būtisko atsevišķā gadījuma apstākļu visaptverošs vērtējums¹⁷. Tomēr, manuprāt, izskatāmajā lietā arī no šāda visaptveroša vērtējuma neizriet acīmredzama pārrobežu interese.

37. Dokumentu ar īpašiem drošības elementiem izgatavošanas tirgu kopumā noteikti raksturo augsta specializācijas pakāpe un starptautiska saplūšana. Šādos apstākļos nevar izslēgt, ka pat mazi līgumi no vienas dalībvalsts var izraisīt ievērojamu pārrobežu interesi citur Eiropas Savienībā vai Eiropas Ekonomikas zonā (EEZ). Tomēr izskatāmajā lietā Komisija nav pietiekami izskaidrojusi, cik lielā mērā acīmredzama pārrobežu interese ir tieši par Austrijas pirotehnikas apliecību iespieddarbiem, kuras atbilstoši Austrijas sniegtajai informācijai, kas nav tikusi apšaubīta, gadā tiek izgatavotas apmēram 400 eksemplāru daudzumā un kuru vienas vienības cena ir EUR 35.

¹⁵ Šajā nozīmē skat. turpinājumā šo secinājumu 40.–72. punktu.

¹⁶ Spriedumi, 2000. gada 7. decembris, *Telaustria un Telefonadress* (C-324/98, EU:C:2000:669, 60.–62. punkts); 2002. gada 18. jūnijs, *HI* (C-92/00, EU:C:2002:379, 42., 45. un 46. punkts); 2007. gada 13. novembris, *Komisija/Īrija* (C-507/03, EU:C:2007:676, 29.–31. punkts); 2015. gada 17. decembris, *UNIS un Beaudout Père et Fils* (C-25/14 un C-26/14, EU:C:2015:821, 27., 38. un 39. punkts), un 2016. gada 6. oktobris, *Tecnoedi Costruzioni* (C-318/15, EU:C:2016:747, 19. punkts).

¹⁷ Šajā nozīmē spriedums, 2016. gada 6. oktobris, *Tecnoedi Costruzioni* (C-318/15, EU:C:2016:747, 20. punkts).

38. Šajā kontekstā nepārliecinošs ir Komisijas minētais fakts, ka arī *Staatsdruckerei* no vairākām ārvalstīm ir saņēmusi pasūtījumus izgatavot vīzas un pasēs. Tas tādēļ, ka atšķirībā no pirotehnikas atļaujām vīzas un pasēs tiek iespiestas daudz lielākā daudzumā un atbilstoši vienotām Savienības tiesību normu prasībām. Līdz ar to pārrobežu interese par vīzu un pasu iespieddarbu līgumiem ir būtiski lielāka un nav salīdzināma ar interesi par pirotehnikas apliecību iespieddarbu līgumiem.

39. Tādējādi kopumā Komisijas minētie apstākļi acīmredzami neliecina par pārrobežu intereses esamību par pirotehnikas apliecību iespieddarbu līgumu. Līdz ar to Komisija šajā ziņā nav izpildījusi savu pierādīšanas pienākumu¹⁸. No tā izriet, ka izskatāmajā lietā nevar uzskatīt, ka Austrijai saskaņā ar Savienības primāro tiesību normām pirms pirotehnikas apliecību iespieddarbu līguma slēgšanas tiesību piešķiršanas bija jānodrošina publicitātes minimums. Tādējādi no Savienības tiesību viedokļa Austrija drīkstēja attiecīgā līguma slēgšanas tiesības tieši piešķirt *Staatsdruckerei*, pirms tam kā līgumslēdzējus neapsverot citus uzņēmumus.

B. Atkāpes no Savienības tiesībās noteiktajiem pienākumiem

40. Attiecībā uz to Komisijas prasības daļu, kura *nav* veltīta pirotehnikas apliecībām, atliek noskaidrot, vai un ciktāl strīdīgo iespieddarbu līgumu neapšaubāmi sensitīvā būtība var nozīmēt, ka Austrija, atkāpjoties no tikko raksturotajiem Savienības tiesībās noteiktajiem pienākumiem drīkstēja šo līgumu slēgšanas tiesības tieši piešķirt *Staatsdruckerei*, pirms tam kā līgumslēdzējus neapsverot citus uzņēmumus.

41. Šajā kontekstā Austrija norāda uz Direktīvas 92/50 4. panta 2. punktu un Direktīvas 2004/18 14. pantu. Austrija šeit *neatsaucas* uz LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunktu (agrāk – EKL 296. panta 1. punkta a) apakšpunkts), kuru lietas dalībnieki arī bija intensīvi apsprieduši. Tas tika precizēts tiesas sēdē¹⁹. Tomēr uzskatu par vajadzīgu turpinājumā aplūkot arī LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunktu, jo, galu galā, visi minētie direktīvu noteikumi izriet no attiecīgās tiesību normas un ir ar to cieši saistīti.

1. Vispārīgi apsvērumi

42. Primāro tiesību līmenī LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunktā ir precizēts, ka nevienai dalībvalstij nav jāsniedz informācija, kuras izpaušanu tā atzīst par būtisku savas drošības interešu apdraudējumu. Minētā panta a) apakšpunkts, atšķirībā no tam sekojošā b) apakšpunkta, jau pēc sava formulējuma nav attiecināms tikai uz ieroču, munīcijas un militārā aprīkojuma jomu vien, bet gan vispārīgi aizsargā būtiskas dalībvalstu drošības intereses un tādēļ to var piemērot arī tādiem ar militāro jomu nesaistītiem publiskiem iepirkumiem kā izskatāmajā lietā strīdīgie iespieddarbu līgumi²⁰. Ja dalībvalsts atsakās rīkot iepirkuma procedūru publiskā iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai vai kā citādi to publiskot, tā galu galā ieinteresētajai sabiedrībai nesniedz būtisku informāciju par paredzamo publisko iepirkumu. Tādējādi tā LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunkta izpratnē atkāpjas no sava Savienības tiesībās noteiktā pienākuma sniegt informāciju.

18 Par Komisijas pierādīšanas pienākumu skat., piemēram, spriedumu, 2007. gada 13. novembris, Komisija/Īrija (C-507/03, EU:C:2007:676, 32. punkts).

19 Austrija uz LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunktu atsaucas tikai saistībā ar iepriekš aplūkotajām pirotehnikas apliecībām.

20 Šajā nozīmē it īpaši Komisija savā 2006. gada 7. decembra Skaidrojošajā paziņojumā par Līguma 296. panta piemērošanu valsts iepirkumam aizsardzības vajadzībām (COM(2006) 779 galīgā redakcija, turpmāk tekstā – “2006. gada paziņojums”); atbilstoši tam EKL 296. panta 1. punkta a) apakšpunkts (tagad – LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunkts) “neaprobežojas ar aizsardzību, tas vērstas uz vispārīgu informācijas drošību, kuru dalībvalstis nevar atklāt nevienam, neapdraudot to būtiskas drošības intereses” (paziņojuma 1. sadaļa). Šķiet, ka līdzīgi sliecas uzskatīt arī ģenerālvokāts D. Ruiss-Harabo Kolomers [D. Ruiz-Jarabo Colomer] savos secinājumos apvienotajās lietās Komisija/Somija u.c. (C-284/05, C-294/05, C-372/05, C-387/05, C-409/05, C-461/05 un C-239/06, EU:C:2009:67, 106. punkts).

43. LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunktā paredzētā iespēja atkāpties no Savienības tiesībās noteiktiem pienākumiem publiskā iepirkuma līgumu tiesību jomā sekundārajās tiesībās tiek konkretizēta, pirmkārt, Direktīvas 2009/18 13. panta a) punktā, un, otrkārt, Direktīvas 92/50 4. panta 2. punktā, kā arī Direktīvas 2004/18 14. pantā. Abās pēdējās tiesību normās, kuras būtībā ir identiski formulētas, ir noteikts, ka attiecīgo direktīvu normas neattiecas uz publiskā iepirkuma līgumiem,

- kas ir pasludināti par slepeniem vai
- kas jāpilda, ievērojot īpašus drošības pasākumus, ja tas ir saskaņā ar attiecīgās dalībvalsts spēkā esošiem normatīviem vai administratīviem aktiem,
- vai ja to prasa būtiskas attiecīgās dalībvalsts drošības intereses.

44. Šajā kontekstā Austrija atsaucas tikai uz abiem pēdējiem variantiem, kas minēti Direktīvas 92/50 4. panta 2. punktā un Direktīvas 2004/18 14. pantā, tātad uz apstākli, ka strīdīgie iespieddarbu līgumi, pēc Austrijas domām, prasa ievērot īpašus drošības pasākumus (otrais variants) un ka ir skartas būtiskas attiecīgās dalībvalsts drošības intereses (trešais variants). Turpretim Austrija *nav* izvirzījusi argumentu par varbūtēju vajadzību pasludināt iespieddarbu līgumus par slepeniem (pirmais variants).

45. Principā Direktīvas 92/50 4. panta 2. punktā, Direktīvas 2004/18 14. pantā un LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunktā – visos ir pausta viena un tā pati juridiskā atziņa, proti, ka, lai aizsargātu būtiskas valsts drošības intereses, dalībvalstīm ir atļauts atkāpties no Savienības tiesībās faktiski noteiktajām saistībām. Tādēļ visas šīs atkāpes ir jāvērtē kopā, pie tam apjomīgo judikatūru, kas pieņemta attiecībā uz LESD 346. panta 1. punktu, konkrēti – tā b) apakšpunktu, var izmantot par pamatu Direktīvas 92/50 4. panta 2. punkta un Direktīvas 2004/18 14. panta interpretācijai.

2. Dalībvalstu rīcības brīvība jautājumā par to būtiskām drošības interesēm

46. Būtiskās valsts drošības intereses ir Savienības tiesību jēdziens, kas ir jāinterpretē autonomi. Tas attiecas gan uz dalībvalstu ārējo, gan iekšējo drošību²¹.

47. Ir vispāratzīts, ka ikvienai dalībvalstij ir piešķirama plaša rīcības brīvība, definējot tās būtiskās drošības intereses²². Par to liecina jau vārdu “tās atzīst” lietojums LESD 346. panta 1. punktā.

48. Tomēr Savienības tiesību noteikumus attiecībā uz būtisku valsts drošības interešu aizsardzību nevar interpretēt kā dalībvalstu pilnvarojumu atkāpties no Savienības tiesībās noteiktajiem pienākumiem, tikai atsaucoties uz šīm interesēm²³. Gluži pretēji, dalībvalstīm ikreiz ir pamatoti jāpierāda, kādas tieši valsts drošības intereses ir skartas un ciktāl konkrētu Savienības tiesībās noteikto saistību ievērošana būtu pretrunā tieši šīm drošības interesēm.

21 Spriedumi, 1999. gada 26. oktobris, *Sirdar* (C-273/97, EU:C:1999:523, 17. punkts), un 2000. gada 11. janvāris, *Kreil* (C-285/98, EU:C:2000:2, 17. punkts); šajā nozīmē skat. spriedumus, 1984. gada 10. jūlijs, *Campus Oil* u.c. (72/83, EU:C:1984:256, 34.–36. punkts); 1991. gada 4. oktobris, *Richardt* un “*Les Accessoires Scientifiques*” (C-367/89, EU:C:1991:376, 22. punkts), un Komisija/Dānija (C-461/05, EU:C:2009:783, 51. punkta pirmais teikums).

22 Spriedums, 2003. gada 30. septembris, *Fiocchi munizioni*/Komisija (T-26/01, EU:T:2003:248, 58. punkts); līdzīgi – Komisijas 2006. gada paziņojums (minēts 20. zemsvītras piezīmē), atbilstoši kuram EKL 296. pants (tagad – LESD 346. pants) “piešķir[...] dalībvalstīm plašas iespējas”, lemjot, kā aizsargāt sev būtiskas drošības intereses (paziņojuma 4. sadaļa), un “dalībvalstu prerogātīva [ir] definēt to būtiskās drošības intereses” (paziņojuma 5. sadaļa).

23 Spriedumi, 1999. gada 16. septembris, Komisija/Spānija (C-414/97, EU:C:1999:417, 22. un 24. punkts); 2009. gada 15. decembris, Komisija/Somija (C-284/05, EU:C:2009:778, 47. punkts); 2012. gada 7. jūnijs, *Insinööri-toimisto InsTiimi* (C-615/10, EU:C:2012:324, 35. punkts), un 2014. gada 4. septembris, *Schiebel Aircraft* (C-474/12, EU:C:2014:2139, 34. punkts).

49. Austrija izskatāmajā lietā pārliecinoši apgalvo, ka attiecīgo oficiālo dokumentu izsniegšana skarot valsts pamatfunkcijas²⁴. Piemēram, pases un personas apliecības apliecina personu identitāti, pilsonību un vecumu. Praksē šādu dokumentu uzrādīšana īpaši nodrošina dokumenta īpašnieku tiesības piedalīties vēlēšanās, brīvi ceļot, uzturēties citās Eiropas Savienības un EEZ līguma valstīs un tur, iespējams, studēt vai strādāt algotu darbu. Autovadītāja apliecība sniedz informāciju par tās īpašnieka tiesībām vadīt transportlīdzekli un tādējādi aktīvi piedalīties ceļu satiksmē; noteiktos apstākļos tā var tikt atzīta pat par personas identitāti apliecinošu dokumentu.

50. Kā pamatoti uzsver Austrija, veicot šo un tiem līdzīgu dokumentu iespieddarbus, ir jāievēro, pirmkārt, lai ir garantēts to īstums un aizsardzība pret viltošanu, otrkārt, lai nepiederošām personām nekļūtu zināmi drošības pasākumi to izgatavošanai, treškārt, lai ir nodrošināta droša un uzticama valsts struktūru apgāde ar attiecīgiem dokumentiem, un, ceturtkārt, lai dokumentu izgatavošanas procesā ir garantēts augsts personas datu apstrādes aizsardzības līmenis.

51. Pat piekritot Komisijai un šauboties, vai un ciktāl par nacionālās drošības jautājumu var uzskatīt īpaši pēdējo minēto datu aizsardzības aspektu²⁵, tomēr ir neapstrīdami, ka katrā ziņā visi pārējie norādītie apsvērumi – oficiālo dokumentu īstums un aizsardzība pret falsifikāciju un viltošanu, drošības pasākumu to izgatavošanai aizsardzība un apgādes drošības garantēšana – var skart būtiskas valsts drošības intereses.

52. Tātad principā Austrija var atsaukties uz savām būtiskām valsts drošības interesēm un to aizsardzībai nepieciešamiem pasākumiem, kā tas ir minēts LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunktā, Direktīvas 92/50 4. panta 2. punktā un Direktīvas 2004/18 14. pantā. Tomēr izskatāmās lietas izlemšanā izšķirošs ir jautājums, vai šīs drošības intereses un pasākumi var pamatot pilnīgu atteikšanos no Savienības tiesībās noteiktās pieejas attiecībā uz publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu. Tagad pievērsīšos šim jautājumam.

3. Būtisku valsts drošības interešu aizsardzības pasākumu izņēmuma raksturs un samērīguma princips

53. Tā kā LESD 346. panta 1. punkta a) apakšpunkts pieļauj atkāpes no pamatbrīvībām, kurām Līgumu sistēmā ir fundamentāla nozīme, tas ir šauri interpretējams izņēmuma noteikums²⁶. Tas pats attiecas uz Direktīvas 92/50 4. panta 2. punktu un Direktīvas 2004/18 14. pantu, kuros savukārt ir paredzētas atkāpes no Savienības tiesību normu piemērošanas jomas, kas reglamentē publiskā iepirkuma līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu, un tādējādi, galu galā, arī atkāpes no Līgumos noteiktajām pamatbrīvībām²⁷.

54. Izmantojot šos izņēmuma noteikumus, attiecīgā dalībvalsts, pat ja tai piemīt plaša rīcības brīvība drošības jautājumu jomā, nav pilnībā brīva, bet gan ir pakļauta Tiesas kontrolei. Proti, attiecīgajai dalībvalstij ir jāpierāda, ka tās veiktie pasākumi ir *vajadzīgi*, lai aizsargātu būtiskas valsts drošības intereses²⁸. Tātad attiecīgajai dalībvalstij, galu galā, ir jāpakļaujas samērīguma pārbaudei.

24 Līdzīgi skat. jau Tiesas apsvērumus spriedumā, 1998. gada 15. janvāris, *Mannesmann Anlagenbau Austria* u.c. (C-44/96, EU:C:1998:4, 24. punkts), par funkcijām, kuras uzņēmusies *Staatsdruckerei*.

25 Komisija uzsver, ka personas datu aizsardzība gan esot svarīgas sabiedriskā labuma intereses, tomēr tas neesot valsts drošības jautājums.

26 Spriedumi, 2009. gada 15. decembris, Komisija/Somija (C-284/05, EU:C:2009:778, 48. punkts) un Komisija/Dānija (C-461/05, EU:C:2009:783, 52. punkts), kā arī 2012. gada 7. jūnijs, *Insinöörtoimisto InsTiiimi* (C-615/10, EU:C:2012:324, 35. punkts).

27 Šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 7. jūnijs, *Insinöörtoimisto InsTiiimi* (C-615/10, EU:C:2012:324, 35. punkts), attiecībā uz Direktīvas 2004/18 10. pantu.

28 Spriedumi, 1999. gada 16. septembris, Komisija/Spānija (C-414/97, EU:C:1999:417, 22. un 24. punkts); 2009. gada 15. decembris, Komisija/Somija (C-284/05, EU:C:2009:778, 48. un 49. punkts); 2008. gada 8. aprīlis, Komisija/Itālija (C-337/05, EU:C:2008:203, it īpaši 53. punkts); 2008. gada 2. oktobris, Komisija/Itālija (C-157/06, EU:C:2008:530, 31. punkts), un 2012. gada 7. jūnijs, *Insinöörtoimisto InsTiiimi* (C-615/10, EU:C:2012:324, 45. punkts); līdzīgi – 2006. gada paziņojums (minēts 20. zemsvītras piezīmē, 5. sadaļa), atbilstoši kuram ir jāpierāda, kāpēc šajā īpašajā gadījumā ir nepieciešama publiskā iepirkuma noteikumu nepiemērošana šo būtisko drošības interešu aizsardzībai.

55. Izskatāmajā lietā Austrija pamatā balstās uz trim argumentiem, lai pamatotu, kāpēc strīdīgo iespieddarbu līgumu tieša piešķiršana *Staatsdruckerei* ir attaisnota. Pirmkārt, būtisku valsts drošības interešu aizsardzība prasot centralizētu iespieddarbu līgumu izpildi, piešķirot līguma slēgšanas tiesības vienam vienīgam uzņēmumam, otrkārt, ar drošību saistītu iespieddarbu līgumu izpildes gadījumā esot nepieciešama efektīva administratīva kontrole, un, treškārt, līgumslēdzējam pašam esot jābūt uzticamam. Kā es turpinājumā raksturošu, izskatāmajā lietā neviens no šiem argumentiem neiztur detalizētāku pārbaudi.

a) Par centralizētas iespieddarbu līgumu izpildes prasību

56. Vispirms Austrija atsaucas uz nepieciešamību vienam vienīgam uzņēmumam centralizēti izpildīt strīdīgos iespieddarbu līgumus. Šādā veidā Austrijas iestādēm tiek atvieglota kontrole par līgumu atbilstīgu izpildi, ievērojot nepieciešamos slepenības un drošības pasākumus. Turklāt samazinoties risks, ka nepiederošām personām kļūst zināmi šie drošības pasākumi vai sensitīvi materiāli (piemēram, pasu vai uzturēšanās atļauju sagataves) nonāk nepiederošu personu rokās.

57. Austrijas minēto iemeslu dēļ līguma izpildes centralizāciju tādā lietā kā izskatāmā gan var uzskatīt par būtisku valsts drošības interešu aizsardzību veicinošu faktoru, un, iespējams, arī kā personas datu aizsardzību veicinošu faktoru. Tomēr centralizācijas arguments, galu galā, ir tikai piemērots, lai paskaidrotu, kāpēc strīdīgo iespieddarbu līgumu slēgšanas tiesības piešķir vienmēr *tikai vienam vienīgam uzņēmumam* (un nevis vairākiem uzņēmumiem vienlaicīgi). Turpretim atsauce uz centralizācijas prasību neļauj ticami pamatot, kāpēc būtisku valsts drošības interešu aizsardzībai būtu nepieciešams līguma slēgšanas tiesības piešķirt *vienmēr tikai vienam un tam pašam uzņēmumam*, konkrēti – *Staatsdruckerei*.

58. Arī Austrijas minētais Regulas Nr. 2252/2004 3. panta 2. punkts neļauj izdarīt citu vērtējumu. Ir gan taisnība, ka attiecīgajā tiesību normā dalībvalstīm tiek noteikts pienākums izraudzīties *vienu atbildīgo struktūru* pasu un ceļošanas dokumentu iespieddarbiem. Tomēr attiecīgajā tiesību normā nekas nav minēts par veidu, kādā dalībvalstis izvēlas šo atbildīgo struktūru. Tā it īpaši nekādā veidā neliedz veikt iepriekšēju iepirkuma procedūru, ievērojot Savienības tiesībās noteiktās prasības. To apliecina arī kopējais konteksts, kurā iekļaujas attiecīgā tiesību norma. Kā izriet no Regulas Nr. 2252/2004 preambulas 4. apsvēruma, tā reglamentē tikai pasu un ceļošanas dokumentu drošības elementu saskaņošanu, turpretim atbildīgo iestāžu un struktūru izraudzīšanos veic dalībvalstis, ievērojot jebkurus atbilstīgus Savienības tiesību noteikumus. Tieši pie šādiem Savienības tiesību noteikumiem, kuru ievērošanu Regula Nr. 2252/2004 neskar, it īpaši pieder publiskā iepirkuma tiesību normas, kā tas izriet no pamatbrīvībām, kā arī no Direktīvām 92/50 un 2004/18.

b) Par efektīvas administratīvās kontroles prasību

59. Kā otro Austrija uzsver efektīvas administratīvās kontroles nozīmi saistībā ar attiecīgo dokumentu izgatavošanu. Arī šī iemesla dēļ esot pamatoti strīdīgo iespieddarbu līgumu slēgšanas tiesības piešķirt *Staatsdruckerei*.

60. Šajā ziņā ir jāpiebilst, ka attiecīgo iespieddarbu līgumu sensitīvais raksturs neapšaubāmi var noteikt nepieciešamību veikt stingru un arī nepieteiktu administratīvu kontroli uzņēmumā, kuram piešķirti iespieddarbu līgumi. Tomēr Austrija šajā sakarā var veikt tikai tādus pasākumus, kuri faktiski ir vajadzīgi, lai nodrošinātu šīs kontroles efektivitāti. Pieeja, kuras rezultātā no iepirkuma procedūras *a priori* ir izslēgti visi pārējie potenciālie pretendenti, izņemot *Staatsdruckerei*, pārsniedz to, kas nepieciešams, lai sasniegtu efektīvas kontroles likumīgo mērķi.

61. Austrija iebilst, ka saskaņā ar spēkā esošo juridisko situāciju, precīzāk sakot – saskaņā ar *Staatsdruckereigesetz 1996* 6. panta 3. punktu, tās iestādes *publiskās* kontroles pilnvaras varot īstenot tikai attiecībā pret *Staatsdruckerei*, bet attiecībā uz citiem uzņēmumiem tām neesot šādu pilnvaru. Problēmu gadījumā tās savas publiskās kontroles pilnvaras nevarot īstenot it īpaši pret ārvalstu uzņēmumiem, bet problēmu risinājums katrā ziņā ir jārod civiltiesiskā ceļā.

62. Šis iebildums nepārlicina. Lai gan nevar apstrīdēt, ka īpaši publiskās kontroles pilnvaras var būt nepieciešamas būtisku valsts drošības interešu aizsardzībai, jo tās ir efektīvākas par civiltiesiski līgumā panāktu vienošanos par kontroles tiesībām. Tomēr šis apstāklis pats par sevi nepamato esošo Savienības tiesību prasību neievērošanu publiskā iepirkuma līgumu piešķiršanas jomā un apstākli, ka vienmēr *a priori* kā līgumslēdzējs tiek aplūkots tikai *viens konkrēts uzņēmums – Staatsdruckerei*.

63. Attiecīgajai dalībvalstij, izskatāmajā lietā – Austrijai, drīzāk ir jāpanāk pēc iespējas saudzīgāks līdzsvars starp drošības apsvērumu noteiktām kontroles vajadzībām, no vienas puses, un savām Savienības tiesībās paredzētām saistībām, no otras puses. Šajā kontekstā katrā ziņā ir iespējami publiskā iepirkuma tiesības mazāk ierobežojoši pasākumi, kuri ne tikai *Staatsdruckerei*, bet arī citiem uzņēmumiem ļautu piedalīties iepirkuma procedūrā par strīdīgo iespieddarbu līgumu slēgšanas tiesību piešķiršanu:

- tā vietā, lai pilnībā izslēgtu uzņēmumus, kuru juridiskā adrese ir citās EEZ līguma valstīs, Austrija varētu visiem interesentiem izvirzīt obligātu nosacījumu, ka attiecīgie iespieddarbu līgumi to piešķiršanas gadījumā ir jāīsteno Austrijā esošam pastāvīgam uzņēmumam²⁹, ka šajā sakarā vajadzīgajai personas datu apstrādei ir jānotiek tikai Austrijā, kā arī to, ka ne šādus personas datus, ne ar drošību saistītu informāciju nevar nosūtīt, izmantojot ārvalstu datu pārraides līnijas vai serverus, vai nodot tos ārvalstīs esošam uzņēmumu daļām vai pat ārvalstu iestādēm;
- un tā vietā, lai tādas publiskās kontroles pilnvaras, kādas ir noteiktas *Staatsdruckereigesetz 1996* 6. panta 3. punktā, paredzētu tikai attiecībā uz *Staatsdruckerei*, Austrijas likumdevējs varētu atbildīgām valsts iestādēm vispārīgi atļaut veikt šādu kontroli visos uzņēmumos, kuriem Austrijā ir pastāvīgi uzņēmumi, ja tie Austrijā izpilda ar drošību saistītus iespieddarbu līgumus.

c) Par prasību attiecībā uz līgumslēdzēja uzticamību

64. Visbeidzot, kā trešo Austrija izvirza argumentu, ka strīdīgo iespieddarbu līgumu slēgšanas tiesības *Staatsdruckerei* esot piešķirtas īpaši tādēļ, ka starp šo uzņēmumu un atbildīgajām valsts iestādēm pastāvēt īpašas uzticības attiecības.

65. Taisnība, ka būtisku valsts drošības interešu aizsardzībai var būt nepieciešams ierobežot publiskā iepirkuma potenciālo kandidātu loku, ņemot vērā tikai tos uzņēmumus, kuri ir atzīti par īpaši drošiem un uzticamiem.

²⁹ Lai gan šāda prasība par pastāvīga uzņēmuma esamību Austrijā *de facto* nozīmē pakalpojumu sniegšanas brīvības noliegumu, tomēr dalībvalstis ārkārtējā izņēmuma kārtā var izvirzīt šādu prasību, ja tās pierāda, ka savādāk nav iespējams veikt nepieciešamo administratīvo kontroli (skat. spriedumu, 1986. gada 4. decembris, Komisija/Vācija, 205/84, EU:C:1986:463, 52. punkta pēdējais teikums, to lasot kopā ar 54. punktu).

66. Tomēr tas acīmredzami neatbilstu Eiropas iekšējā tirgus pamatidejai kopumā un, konkrēti, publiskā iepirkuma tiesībām³⁰, ja dalībvalsts, vadoties pēc principa “pazīstams un pārbaudīts”, gandrīz patvaļīgi par īpaši drošu un uzticamu klasificē vienu vienīgu uzņēmumu – jo īpaši savu kādreizējo valsts un tagad privatizēto “vēsturisko” pakalpojumu sniedzēju noteiktā jomā –, turpretim visus pārējos uzņēmumus tā *a priori* uzskata par nedrošiem un neuzticamiem vai katrā ziņā apšaubā, ka tie ir droši un uzticami.

67. To īpaši apliecina salīdzinājums ar publiskā iepirkuma līgumiem militārajā un drošības politikas jomā, kuri arī attiecas uz augstākā mērā sensitīviem jautājumiem, un tomēr tiem parasti ir piemērojama iepirkuma procedūra atbilstoši Savienības tiesībās noteiktajām prasībām³¹. Tiesa it īpaši jau ir lēmusi, ka nepieciešamība paredzēt konfidencialitātes pienākumu nekādā ziņā neliedz izmantot konkursa procedūru iepirkuma līguma slēgšanas tiesību piešķiršanai³². Savienības tiesību normas publiskā iepirkuma jomā paredz līgumslēdzējām iestādēm pietiekami plašu rīcības brīvību nepieciešamiem drošības un slepenības pasākumiem sensitīvās jomās, vai tā būtu procedūra līdz piemērotākā līgumslēdzēja izvēlei vai arī vēlāk līguma izpildes posmā.

68. Tādējādi neviens neliedz līgumslēdzējām iestādēm, piešķirot tādus sensitīvus publiskā iepirkuma līgumus kā izskatāmajā lietā strīdīgie oficiālu dokumentu izgatavošanas līgumi, izvirzīt īpaši augstas prasības līgumslēdzēju atbilstībai un uzticamībai, atbilstoši izstrādāt konkursa procedūras noteikumus un pakalpojumu līgumus, kā arī pieprasīt pretendentiem iesniegt vajadzīgos pierādījumus. Turklāt līgumslēdzējiem drīkst izvirzīt iespieddarbu līgumu izpildes nosacījumus, kas it īpaši var ietvert personas datu aizsardzības, slepenības un drošības pasākumus, kā arī akceptējamo administratīvo kontroli, tostarp visu līguma izpildē iesaistīto darbinieku drošības pārbaudi. Tomēr viss iepriekš minētais nepadara oficiālo dokumentu izgatavošanu par līgumu *intuitu personae*, kurš jāizpilda vienai konkrētai personai.

69. Tiesas sēdē Austrija vēl izvirzīja argumentu, ka ārvalstu uzņēmumi nevarot pilnībā atrīkoties no savas izcelsmes valsts iestāžu piekļuves tiem un daļēji tiem pat esot pienākums sadarboties ar savas valsts izlūkdienestiem, proti, arī tad, ja tie izpilda publiskā iepirkuma līgumus, izmantojot iekšzemē esošu pastāvīgu uzņēmumu. Tādēļ šādus uzņēmumus nevar aplūkot kā līgumslēdzējus tādiem sensitīviem iespieddarbu līgumiem, kādi ir izskatāmajā lietā strīdīgie līgumi.

70. Kā jau citviet esmu norādījis³³, zināmas atkāpes no Savienības tiesībās noteiktajām iepirkuma procedūrām patiešām var pamatot ar to, ka dalībvalsts ar drošību saistītu informāciju nevēlas tik vienkārši atklāt ārvalstu uzņēmumiem vai ārvalstnieku kontrolētiem uzņēmumiem, it īpaši, ja tie ir trešo valstu uzņēmumi vai fiziskas personas. Dalībvalsts likumīgi var ņemt vērā arī, lai tā sensitīvu preču ziņā nekļūtu atkarīga no trešajām valstīm vai trešo valstu uzņēmumiem.

30 Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru Savienības tiesību normu galvenais mērķis publiskā iepirkuma līgumu jomā ir īstenot brīvību veikt uzņēmējdarbību, pakalpojumu sniegšanas brīvību un netraucētu konkurenci visās dalībvalstīs; skat. tostarp spriedumus, 2008. gada 16. decembris, *Michaniki* (C-213/07, EU:C:2008:731, 39. un 53. punkts), un 2016. gada 8. decembris, *Undis Servizi* (C-553/15, EU:C:2016:935, 28. punkts).

31 Šajā nozīmē skat. Direktīvas 2004/18 10. pantu, kā arī Direktīvu 2009/81 kopumā.

32 Spriedumi, 2008. gada 8. aprīlis, Komisija/Itālija (C-337/05, EU:C:2008:203, 52. punkts), un 2008. gada 2. oktobris, Komisija/Itālija (C-157/06, EU:C:2008:530, 30. punkts); šajā nozīmē skat. spriedumu, 2012. gada 7. jūnijs, *Insinööri-toimisto InsTümi* (C-615/10, EU:C:2012:324, 45. punkta beigu daļa).

33 Šajā nozīmē skat. jau manus secinājumus lietā *Insinööri-toimisto InsTümi* (C-615/10, EU:C:2012:26, 66. punkts).

71. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru šāds pasākums tomēr var nodrošināt izvirzītā mērķa sasniegšanu vienīgi tad, ja tas patiešām atbilst vēlmei to sasniegt konsekventā un sistemātiskā veidā³⁴. Ciktāl var secināt, izskatāmajā lietā Austrija nav veikusi nekādus pasākumus, kuri varētu efektīvi novērst, ka *Staatsdruckerei* nonāk ārvalstu akcionāru kontrolē vai kļūst par ārvalsts juridiskās personas meitasuzņēmumu. Austrijas valsts nav nedz panākusi vienošanos par to, lai drošības apsvērumu dēļ iegūtu līdzlēmšanas tiesības *Staatsdruckerei* īpašas akcijas (“zelta akcija”) veidā³⁵, nedz arī tā drošības apsvērumu dēļ ir paredzējusi kādus ierobežojumus *Staatsdruckerei* akciju pārdošanai.

72. Šādos apstākļos nav nekāda drošības politikas apsvērumu motivēta pamata Austrijas kategoriskajam atteikumam līdztekus saviem “vēsturiskajam” pakalpojumu sniedzējam kā līgumslēdzējus aplūkot arī vēl citus uzņēmumus, vai tie būtu citi Austrijas uzņēmumi vai uzņēmumi no pārējām EEZ līgumslēdzējām valstīm.

C. Kopsavilkums

73. Tādējādi kopumā Komisijas prasība ir jānoraida, ciktāl tā attiecas uz pirotehnikas apliecību iespieddarbu iepirkumu. Turpretim attiecībā uz visām pārējām strīda priekšmeta daļām Komisijas prasība ir pilnībā jāapmierina un jāsecina, ka Austrija ir pieļāvusi Komisijas norādīto pārkāpumu.

VI. Par tiesāšanās izdevumiem

74. Principā saskaņā ar Reglamenta 138. panta 3. punkta pirmo teikumu lietas dalībnieki sedz savus tiesāšanās izdevumus paši, ja, kā izskatāmajā lietā, lietas dalībniekiem spriedums ir daļēji labvēlīgs un daļēji nelabvēlīgs. Tomēr, pamatojoties uz attiecīgā noteikuma otro teikumu, Tiesa, ja to pamato lietas apstākļi, var nolemt, ka lietas dalībnieks papildus saviem tiesāšanās izdevumiem atlīdzina daļu no pretējās puses tiesāšanās izdevumiem.

75. Atbilstoši manis ierosinātajam risinājumam spriedums galvenokārt ir labvēlīgs Komisijai, turpretim Austrijas argumentus var ņemt vērā tikai attiecībā uz nelielu strīda priekšmeta daļu – tas attiecas tikai uz pirotehnikas apliecībām. Ņemot to vērā, izskatāmajā lietā šķiet atbilstīgi piespriest Austrijai līdztekus saviem tiesāšanās izdevumiem atlīdzināt arī trīs ceturtdaļas no Komisijas tiesāšanās izdevumiem, turpretim Komisijai jāsedz viena ceturtdaļa no saviem tiesāšanās izdevumiem.

VII. Secinājumi

76. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai lemt šādi:

- 1) Austrijas Republika nav izpildījusi pienākumus, kas tai uzlikti ar Direktīvām 92/50/EEK un 2004/18/EK, jo tā:
 - pirmkārt, ir atstājusi spēkā tādas tiesību normas kā *Staatsdruckereigesetz 1996* 2. panta 3. punktu, no kurām līgumslēdzējam iestādēm izriet pienākums piešķirt iespieddarbu līgumu par noteiktu oficiālu dokumentu izgatavošanu slēgšanas tiesības *Österreichische Staatsdruckerei GmbH*, un

³⁴ Spriedumi, 2009. gada 10. marts, *Hartlauer* (C-169/07, EU:C:2009:141, 55. punkts); 2009. gada 17. novembris, *Presidente del Consiglio dei Ministri* (C-169/08, EU:C:2009:709, 42. punkts), un 2016. gada 13. jūlijs, *Pöpperl* (C-187/15, EU:C:2016:550, 33. punkts). Šī judikatūra attiecībā uz pamatbrīvībām ir jāpiemēro arī sekundāro tiesību normām publiskā iepirkuma jomā, it īpaši, ja to mērķis ir pamatbrīvību istenošana (šajā nozīmē skat. arī manus secinājumus lietā *Persidera*, C-112/16, EU:C:2017:250, 66. punkts ar 46. zemsvītras piezīmi).

³⁵ Šajā nozīmē skat., piemēram, spriedumu, 2002. gada 4. jūnijs, Komisija/Belģija (C-503/99, EU:C:2002:328).

- otrkārt, minētajai *Staatsdruckerei* ir tieši piešķirusi konkrētu pakalpojumu līgumu par pasu ar mikroshēmu, ārkārtas pasu, uzturēšanās atļauju, personas apliecību, autovadītāja apliecību plastikāta karšu un transportlīdzekļa reģistrācijas apliecību plastikāta karšu izgatavošanu slēgšanas tiesības, nerīkojot iepirkuma procedūru;
- 2) prasību pārējā daļā noraidīt;
 - 3) Austrijas Republika sedz savus tiesāšanās izdevumus, kā arī atlīdzina trīs ceturtdaļas no Eiropas Komisijas tiesāšanās izdevumiem. Eiropas Komisija sedz vienu ceturtdaļu no saviem tiesāšanās izdevumiem.